

กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง :

พืชอาหาร พืชสมุนไพร

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชภัณฑ์พืช
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
รายสัปดาห์ที่ ๓ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๖๔

ลูกมุด

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Mangifera foetida</i> Lour
ชื่อพ้อง	<i>Mangifera horsfieldii</i> Miq., <i>Mangifera leschenaultii</i> Marchand
วงศ์	ANACARDIACEAE
ชื่ออื่น	มะแฉ มาจ้ง มาแฉ มะมุด มะละมุดไทย มุดพริก
ชื่อสามัญ	Horse mango

ลูกมุดเป็นไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง ๘ - ๔๐ เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นประมาณ ๑๐๐ ซม. ลำต้นเปลาตรง ไม่เป็นพูพอน เรือนยอดเป็นพุ่มทรงกลมหรือทรงกลมแกมไข่ เปลือกสีเทาหรือสีเทาแกมสีน้ำตาล แตกเป็นร่องยาว เนื้อไม้สีแดงมีกลิ่นฉุนได้ ขึ้นแคมเปียมสีเหลืองแกมสีแดง ทุกส่วนมีน้ำยางสีขาว เมื่อถูกอากาศเปลี่ยนเป็นสีดำ

ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปรี รูปรีแกมรูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ กว้าง ๔ - ๑๖ ซม. ยาว ๑๐ - ๓๕ ซม. ปลายแหลม โคนรูปกลมหรือเรียวแหลม ขอบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง สีเขียวเข้มเป็นเงา เส้นแขนงใบข้างละ ๑๒ - ๒๖ เส้น ก้านใบยาว ๒ - ๖ ซม.

ดอกออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามปลายกิ่งหรือซอกใบบริเวณปลายกิ่ง ช่อดอกรูปทรงพุ่มมิด ยาวถึง ๓๐ ซม. ก้านช่อดอกสีแดง ใบประดับสีแดงถึงสีแดงแกมสีเหลืองหรือสีเขียวแกมสีเหลือง รูปใบหอก หรือรูปไข่แกมรูปใบหอก ก้านดอกยาว ๒-๕ มม. ดอกมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงสีชมพู จำนวน ๕ กลีบ รูปไข่ หรือรูปไข่แกมรูปใบหอก กว้างประมาณ ๒ มม. ยาวประมาณ ๔ มม. เกสรเพศผู้ ๕ อัน สมบูรณ์ ๑ อัน เป็นหมัน ๔ อัน เกสรเพศผู้ที่เป็นหมันมีขนาดเล็ก ทั้งหมดติดที่จานฐานดอก ก้านชูอับเรณูที่สมบูรณ์ยาว ๕ - ๘ มม. อับเรณูรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ยาวประมาณ ๑ มม. รังไข่เหนียวงกลีบสีเหลืองอ่อน รูปเกือบกลม ก้านยอดเกสรเพศเมียสีขาว ยาว ๔ - ๗ มม. ยอดเกสรเพศเมียขนาดเล็ก ผลแบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง สีเหลืองแกมสีเขียว รูปไข่แป้นหรือรูปเกือบกลม กว้าง ๖ - ๘ ซม. ยาว ๘ - ๑๑ ซม. ผลสุกมีกลิ่นฉุนได้แรง เนื้อสีเหลืองมีเส้นใยมาก เมล็ดขนาดใหญ่และแข็ง มีเส้นใยมาก

ลูกมุดมีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยทางภาคใต้ พบในป่าดิบและเขตชุมชน ที่ความสูงตั้งแต่ใกล้ระดับน้ำทะเลจนถึงประมาณ ๑,๐๐๐ ม.ออกดอกเดือนมกราคมถึงมีนาคม ผลแก่เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ในต่างประเทศพบที่ประเทศพม่าเวียดนาม มาเลเซีย เกาะบอร์เนียว หมู่เกาะสุมาตรา และฟิลิปปินส์

การใช้ประโยชน์ : ต้นลูกมุดเป็นไม้เนื้ออ่อนจึงไม่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ในงานก่อสร้าง ใบมีสรรพคุณเป็นยาลดไข้ ผลลูกมุดดิบมียางซึ่งก่อให้เกิดการระคายเคืองในปากและริมฝีปาก แต่ผลอ่อนเป็นที่นิยมบริโภคของคนท้องถิ่น โดยการนำผลอ่อนมาปรุงเป็นแกง ยำ หรือดอง

ที่มาของข้อมูล :

นางสาว ปาจริย์ อินทะชุบ
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ